

Március 15., és a Nyíri erdő

Azt hiszem nem tévedek abban hogy az erdészek szervezte ünnepségek közül a Nyíri erdőben március idusán összehírdett olykor több ezer nézőt vonzó megemlékezés a legnagyobb. A biztos pont a hajdan volt erdészházban évtizedek óta meglévő gyűjtemény, ahol nemzetünk vérzivataros forradalmának emlékeit kötötte csokorba Szulyovszky László erdész. Most amikor egy lepusztított országot kell felépítenünk, szükségünk van ezekre az erőt adó nemes példákra. A remény hal meg utoljára, szoktuk mondani. Nos ezt a reményt táplálta most a március 15-én ismét megrendezett ünnepségen megjelentek sokasága. Az erdészrendezvényen, ahol nemcsak a helyi erdészek, hanem a környék apraja-nagyja gyönyörködhetett a korabeli ruhában felvonuló lovasokban, gyalogosokban. A puskatűztől áradó lőpor kesernyős szaga sem tudta elnyomni az ez alkalomra verőfényes délutánt varázsoló természet illatát.

A műsor pergően egyszerű volt. E sorok írójának szavaltatát – Nemzeti dal – követte Nyitrai András országgyűlési képviselő köszöntője. Ünnepi beszéd helyett méltatta Szulyovszky László és a térség erdészeinek hazafias lendületét, a hagyományőrzők – melynek maga is tagja – kitartó és követendő munkáját.

Am ünnepi beszéd nélkül mégsem maradhat ez a verőfényes délután, engedjessék meg, hogy Luca leánynomnak a Budajenőn tartott ünnepségen elmondott gondolataiból idézzek.

„Nevelbetűnk-e valakit hazaszeretetre? Mintba azt mondanám: „korbáccsal és szöges ostonnal kényszerítlek, hogy szeresd önmagadat.” A baza nem csak föld és



begy, halott bősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőben, kenyér és tál, nem.

A baza te vagy, szőröstül-bőröstül, testi és lelki mivoltodban; ő szült, ő temet el, őt éled és fejezed ki, mind a nyomorult, nagyszerű, lángoló és unalmas pillanatokban, melyek összessége életed alkotja. S életed a baza életének egy pillanata is.

Hazaszeretetre nem tudlak megtanítani: örült az, aki önmagát tagadja. Hazád a történelmi méreteken megnagyított és időtlenített személyiség.

A baza a végzet, személyesen is. Nem fontos, „szereted-e” vagy sem. Egyek vagytok.

Márai Sándor magyar író vall ezekkel a szavakkal a magyar hazáról, egy olyan író, aki tudta: egyedül Magyarország elbágyásával maradhat bű nemzetéhez és önnön magyarságához.

Hítt az igazságban, vallotta, hogy az egyén csak úgy lehet szabad, ha azt

a közösség által kijelölt szabályok közt éli meg. És ezt ünnepeljük minden március 15-én, 1848 óta mindig. A mai ünnep nem egyszerűen egy történelmi tetteire büszke magyar nép ünnepe: a rendre, az erkölcsi és jogi igazságra, szabadságra való vágy nem csak akkor, 162 évvel ezelőtt tört fel őseinkben. Ez az igény ott volt régebben és ott van a lelkünkben ma is. A magyar nemzet 12 pontba sűrített követeléseinek lényege izzik haragunkban és lelkesedésünkben, amellyel a körülöttünk lévő világ történeseit megéltük.

S hogy mégis miért kötelességünk minden évben megünnepelni 1848 hőseit? Mert kell, hogy emlékezzünk: az igazságra és a szabadságra való vágy



nem elég: létrejöttükből akarát és a tett bátorsága szükségeltetik.

Nem a magyar népben: külön-külön, mindannyiunkban.

A baza te vagy.”

Zsombor Gábor, Kecskemét polgármestere méltatta a Nyírerdőn tartott közösségformáló összejöveteleket, majd egy igazi őstehetség, Futsek Soma kisdiák szavalt Petőfi Vén zászlótartóját. A Kiskun huszár és honvéd hagyományör egyesület igazi zászlószentelőt tartott Menyhart Sándor plébános celebrációjával.

A mértéktartóan rövid ünnepség látványossága a korabeli harci jelenet volt gyalogsággal, lovassággal, ágyúval, és markotányos hölgyekkel. Zárásként a Tűzön-vízen át táncgyűttes szórakoztatta a jelenlévőket. Most is leírom, sajnálhatja az, aki nem látta még az itteni ünnepséget. Köszönet a jelentős támogatást nyújtó Kiskunsági Erdészeti Zrt.-nek.

Pápai Gábor

* * *



Emlékeim a Nyíri erdőben eltöltött időkről

Wolf Tibor erdőmérnök, nyugalmazott erdőfelügyelő vagyok. Gyerekkorom nagy részét a Nyíri erdészházban éltem le.

Apámat 1933-ban helyezték Bugacról a Nyíri erdőbe főerdészi beosztásba. Bugacról azért kellett eljönni, mert az erdészház, amiben laktunk és én is születtem, a tűzvédelmi éleslövészteret veszélyes zónájába esett.

Négyen voltunk testvérek, két nővérem volt és egy fiú ikertestvérem, a Gyurka, aki bátyámnak tartja magát, mivel három órával előbb született.

A Nyíri erdő az összes többi Kecskeméti körzetébe eső erdővel (Bugac, Matkó stb.) Kecskemét város tulajdonában és kezelésében volt *Kertai Ede* erdőmester irányításával.

A Nyíri erdő szakszemélyzete apám mellett még két erdész, név szerint *Lapéta Mihály* és *Farkas József*, a fővadász *Gortva György* volt.

Rajtunk kívül az erdészház lakója volt még *Mihajlovics János* fogatos népes családjával és a két sodrott félmura lovával, akiknek még emlékszem a nevükre is: Frici és Huszár volt. Az általuk lakott épületrész és istálló már nincs meg.



Fotó: L. Horváth Csilla

Apám fizetése havi 120 pengő volt, amikor egy fizikai munka napszáma nem érte el az 1 pengőt. A fizetésen kívül járandóság volt még 9 hold illetményföld és 35 ürméter tűzifa. Az állatállományunk két ló, 5-6 tehén, változó létszámú sertés és nagyon sok baromfi. A kisegítő személyzet: kocsis, tehénpásztor, egy időben pulykapásztor is és cselédlány.

Nagyon sok minden hiányzott természetesen, ami a mai megszokott városi életünkben fürdőszoba, az ázott kútból a vizet 200 m-ről kellett felhordani a lakásig, nem volt rádió, nem volt hűtőgép, nem volt telefon, nem volt autó, az egyetlen közlekedési eszköz a lovasfogat volt. Nem volt sarki bolt, a legközelebbi egy kis szatócs bolt volt Hetényegyházán. Így természetesen a kenyérsütéstől kezdve mindent házilag kellett előállítani.

Az első komolyabb szülői „nevelésben” mi fiuk akkor részesültünk, amikor a nyitvahagyott nyári konyhába bejutva a disznók szétmarcangolták a frissen sült kenyeret.

Az akkori élet minden nehézsége ellenére nem lehet azt mondani, hogy nem volt szép az élet. Mások voltak az emberi kapcsolatok. Mi, főleg anyáknak köszönhetően, nagyon vendégszerető család voltunk. Apámék nyolcan voltak testvérek. A népes rokonság gyakran jött látogatóba, nagy vendégeskedések voltak. Amikor már gimnáziumba jártunk, osztálytársaink közül kialakult egy baráti társaság, akik szintén rendszeres látogatóink voltak. Ahol az erdei iskolát megépítették, az volt abban az időben a Majális-tér, ahova sokan jártak majálisozni.

A szomszédos tanyás gazdáknak, mindnek volt kisebb-nagyobb szőlőültetvénye.

A tanyavilágban ősszel a szüretelés, télen a disznótör volt olyan esemény, amely egy kis társasági összejövetelre adott alkalmat. Ezekre az eseményekre mi is mindig meghívottak voltunk.

A Nyíri erdőnek nagyon gazdag volt a vadállománya. Nagyon sok őz volt, de apróvadászban is gazdag volt a terület. Érdekes módon dāmavaddal csak télen lehetett találkozni. Akkor viszont éjszaka megjelentek a szénakazlainknál is. Egy-egy bika minden évben kilövésre került. Az 1937-39. években az üreginyúl annyira elszaporodott, hogy elrendelték a minden módon való irtását. A beszületett nyúl után fizettek. Az üreginyúl egy nem mély, ferdén a földbe ázott lyukba fial. A lyuk tetejét be is tapasztja. Az erdei füves tisztásokon ezeket a lyukakat könnyű volt megtalálni. A nyúlirtás technikája az volt, hogy mivel a lyuk alját, ahol kisnyulak lehettek, kézzel benyúlva nem lehetett elérni, egy pálcával benyúltunk és érzékeltek a kisnyúl jelenlétét, de még egy-két szörszál is megjelent a pálca végén, ha már nem volt üres a fészek. Ezután kevés ásással már a kisnyulak elérhetőek voltak. Ma már csodálkozom, egy kicsit meg is borzongok, hogy azokat az aranyos kis nyuszikat hogy tudtuk agyonverni és a fülüket levágni. De megtettük. Nemcsak gazdag vadállomány volt a nyíri erdőben, de orvvadászok is voltak.

Az erdészház keleti szélső szobája irodaként szolgált és azt a csendőrség is használta pihenő helyiségnek, időnként vallatásra is. Minden évben egy napot az orvvadászat felszámolására fordítottak. A mai törvényes út az, hogy az

orvvadászt lehetőleg két tanú jelenlétében tetten kell érni. A csendőrök a kapott füles alapján begyűjtötték a delikvenst az irodába és egy óra múlva már tudták, hogy hova van eldugva a puska.

A háború első éveiben mindenki élte a maga korábbi békés életét. A háborúról csak a Magyar Futár képes folyóirat tudósításaiból értesültünk, miszerint a magyar és a német csapatok mindenütt fényes győzelmeket aratnak. A háborút közelről 1944 nyarán kezdtük érzékelni, amikor naponta megjelentek nagy magasságban tompa morajlással az amerikai bombázó-kötelékek.

A front közeledtével az a rémhír terjedt el, hogy a németek Kecskeméten fogják bevetni az új titkos fegyvert. Ennek az lett az eredménye, hogy a kecskeméti rokonság jó része nálunk keresett menedéket. El lehet képzelni azt a tömegnyomort, amit ez jelentett. Egy-egy más hegyén-hátán aludtunk.

A mi környékünkön harcok nem folytak, csak átvonulás történt. Az átvonuló orosz alakulatok szerencsénkre az erdőbe nem merészkedtek be. Az első orosz egy idősebb szökött katona volt, aki az erdőben bujkált és időnként bejött hozzánk ennivalót kérni. A kapott ennivalóért hálából elénekelte a Valahol a Volga mentén című dalt oroszul.

Később aztán megjelentek a fosztogatók is. Az egyik brigád kardokkal felszerelve jött és addig furkálták a hátsó udvart, míg megtalálták az egyik elásott, ruhaneműket tartalmazó ládánkat. Egy másik társaság a hízott disznónkat lőtte agyon az ólban és vitte el.

A további fosztogatásoktól úgy mentesültünk, hogy két turnusban kisebb orosz alakulat jött fát termelni. A katonák a fát vágták, a két parancsnok pedig ven-



dégnék tekintette magát nálunk. Az egyik parancsnok igazi sztalinista volt. Rövid politikai kinyilatkoztatása úgy szólt, hogy „Sztalin harós, Gítlér (Hitler) nyeharós”. Arról beszélt még hogy Németország legyőzésével nem áll meg a háború, tovább fognak vonulni nyugaton.

A másik tiszt mondhatni úri ember volt, már legalább is orosz viszonylatban. Nagy vadász volt. Egyszer minket gyerekeket állított le egy nyiladékra a puskájával és nekünk hajtott.

Még két vadászati eseményt említ nek meg. Az egyik nem túl kellemes emlék. Hozzájutottunk egy 22-es kaliberű kispuskához és az erdőt járva rátaláltunk egy sánta őz nyomára.

Sokáig követtük a nyomot, de végül nem mi találtuk meg az őzet, hanem minket találtak meg.

Egy főleg rendőrtiszttekből álló társaság is vadászott ugyanakkor és már feladva a keresést egy nyiladékon ballagtunk, amikor egy hintó állt meg mögöttünk. A puskánk még csőre volt töltve, így nem lehetett azt mondani, hogy csak sétálunk az erdőben. Büntetésül, bár már így is eléggé fáradtak voltunk, egész nap hajtani kellett nekik. A végén az egyik tiszt még a puskánkat is vissza akarta adni, de sajnos nem ő volt a főnök.

1946 őszén kisebb, öt vagy hat fős társaság jött fácánra vadászni. Közöttük volt *Kittenberger Kálmán* is, a nagy Afrika-vadász, aki valószínűleg nem sokat változtatott megszokott, esetleg Afrikában is szokásos vadászati öltözékén, mert az alsó lábszáran feltekert vászon lábszárvédőt viselt. Hajtójuk nem volt, így jól jött nekik, hogy itt van ez a két suttyó gyerek, aki jó lesz hajtónak. Természetesen örömmel mentünk hajtóként résztvenni a vadászaton.

A vadászat nem volt túl sikeres. Mivel nem volt elegendő hajtó, csak egy vonalban felállva kereső vadászatra volt lehetőség. Fácán ugyan volt bőven egyes erdőrészekben, de azok oldalt időben kirepültek. Egy bokros részen egy szalonka is felrepült, amit a Kittenberger Kálmán mellett haladó vadász lelőtt. Amikor a hajtás végén összejöttünk, Kittenberger elmondta, hogy a szalonkát ő is meg tudta volna lőni, de így volt jó, hogy nem ő lőtte meg, mert az ő nagy kaliberű puskájával biztosan cafatokra lőtte volna.

A nyíri erdészház és környéke *Szulyovszky László* erdész gyűjtő munkájának és az erdei iskola megépítésének eredményeképpen vált az erdészeti berkeken túl is ismert hellyé.

Maga a Nyíri erdő azonban rendkívüli módon megváltozott. Ha lenne egy

akkori időkből készített olyan film a Nyíri erdőről, mint a „Gyöngyvirágtól lombhullásig” című film, vagy készült volna egy a teljes növényállományt tartalmazó felmérés, összehasonlítva a ma meglévő helyzettel, látható volna az erdőnek az a nagyfokú elsivárosodása, ami egyes növényfajok eltűnését is eredményezte. Ha lenne ilyen összehasonlítási lehetőség a Nyíri erdő változásáról a globális felmelegedés és klímaváltozás igazolásául is szolgálhatna.

Annak idején a száraz dombokon az árvalányhaj virított, a tisztásokon nyáron a cickafarktól kezdve rengeteg fajta lágy szárú alkotott virágerdőt. Az erdészház mögött a kerítés mellett már gyöngyvirág-erdő kezdődött az erdőállomány alatt. Ma egy kis gödör található az erdészház mögött, a hársfákkal körbeültetett kis kerek Millenneumi emlékliget és az erdészház között. Ma nehéz elképzelni, hogy ott annak idején egy szép kis tó volt tele békákkal és vízisiklókkal. Egyszer láttam, hogy a vízisikló felemelte a fejét és a közelében levő béka nem elmenekült, hanem keservesen brekegve a kígyó felé ugrált, aminek az lett a következménye, hogy a kígyó szájában kötött ki. Egy interjúban *Csányi Vilmos* etológus a feltejt kérdésre azt mondta, hogy nem igaz, hogy a kígyó ilyen módon hatni tud az áldozatára. Szobatudós lévén ő ilyet nem látott, de én igen.

Rendkívül gazdag volt a madárvilág is. Nyári reggeleken az udvaron lévő két eperfa révén hangos madárcsicsergésre ébredtünk, éjszaka a kuvik hangját hallgattuk.

Hézagosan felidézett személyes gyerekkori emlékeim leírásával remélhetőleg hozzájárulhattam a Nyíri erdő és erdészház multjának megismeréséhez.

Wolf Tibor

Megemlékezés a Hetényegyháza-Nyíri erdőben

Egy évtizede, hogy nincs közöttünk egy erdész, akinek korai távozása, bár hatalmas űrt hagyott maga után, mégis tettei és maradandó alkotásai révén emléke él közöttünk.

Hogy ki volt ő, azt azok közül is sokan tudják, akik már nem találkozhattak vele, de jártak már a Kecskemét melletti Nyíri erdőben.

A világhálót felütve tulajdonképpen minden lényegeset megtudhat róla bárki, aki beüti nevét a keresőbe:

„*Szulyovszky László* (1944. május 25.–1999. augusztus 24.) Lajosmizsén született, Szegeden az Erdészeti Technikumban végzett, élete végéig erdész-



ként tette a dolgát. Vagyis ennél még többet is, mert megálmodta és megvalósította a róla elnevezett emlékparkot a Nyíri-erdőben.

1969-ben került ide kerületvezető erdészként, majd elkezdte gyűjtenni a szabadságharc fellelhető tárgyi emlékeit. Az egyre bővülő gyűjtemény szobánként szorította ki őt és családját az erdészházból. A Szulyovszky-erdészház, sokszínű érdekes anyagával ma látogatható múzeum. Szulyovszky László tervei alapján 1993-ban teljes egészében fából felépült a Szent Hubertus kápolna, melyet még abban az évben felavattak az Országos Vadásznapi alkalmával. A kápolna kis ékszerdobozként őrizi az emlékpark békéjét. Mellette egy nagy fa lombjai borulnak óvón az alapító, Szulyovszky László kopjafás sírja fölé, akit (kívánsága szerint) itt, az imádott környezetben helyeztek örök nyugalomra.”

Nos, a sír fölé magasodó öreg tölgy lombja alatt, a kopjafa mellett gyülekezünk az elmúlt év nyarán egy évtizeddel tragikus halála után Szulyovszkyné Ági hívó szavára családja, évfolyamtársai, kollégái, hogy emlékezzünk rá.

Megemlékező beszédet *Pápai Gábor*, a barát és évfolyamtárs mondott, melyben próbálta megfeyteni a titkot, hogy hogyan tud valaki maradandót alkotni az utókornak, fölé emelkedni az átlagnak, embernek maradni akár az embertelenségben is. A költőt idézve rámutatott az elmúlás anyagszerűségére, annak megváltoztathatatlan voltára.

A megemlékezés virágai után Szulyovszky László emlékére *Menyhárt Sándor*, a kecskeméti Szentcsalád plébánia plébános celebrált szentmisét.

Koczka Zoltán

OEE Kecskemét Helyi csoport titkára